

ACTIVITEITENLIJST INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN

1. ONDERZOEK - KENNIS VERZAMELEN BOUWRITUELEN
2. PRAKTIJK ONDERZOEK CASESTUDIE 1 - BOUWRITUEEL ZUSTERFLAT
3. PRAKTIJK ONDERZOEK CASESTUDIE 2 - BOUWRITUEEL CHALLENGE
4. SAMENSTELLING VAN INSPIRATIE AANBOD
5. SYMPOSIUM
6. UITVOERING INSPIRATIE AANBOD - INFOLOKET

BOUWRITUELEN KENNISUITWISSELING EN BESCHIKBAAR STELLEN

ACTIVITEIT 1 ONDERZOEK

AARD = kennis verzamelen

Met het onderzoek willen we kennis en ervaringen uit de praktijk verzamelen en beschrijven. De kennisverzameling is bedoeld als samenhangend verhaal, kennis, een visie, een mentaliteit en biedt ontwerptools voor nieuwe bouwrituelen.

Het onderzoek omvat kennis bijeenbrengen:

- over bouwrituelen uit het verleden en uit andere culturen,
- naar kennis over de effecten van een bouwritueel,
- over hedendaagse uitdagingen bij erfgoed transformaties,

over de ethiek van een bouwritueel. Met alle kennis uit het onderzoek wordt een dynamisch dossier bouwrituelen bijgehouden.

Tijdens het traject wordt het CONCEPT INSPIRATIE AANBOD voortdurend verrijkt met nieuwe ervaringen en geëvalueerd. Zo komen we uiteindelijk tot een definitieve versie die bewezen draagkracht heeft en het land in kan.

Het INSPIRATIE AANBOD dat hieruit volgt, blijft dynamisch van vorm. Het dynamische dossier is een bibliotheek aan kennis waarin nieuwe initiatiefnemers van bouwrituelen kunnen putten ongeacht de voorkennis. Het inspiratie aanbod wordt in, en na dit traject, aangevuld met nieuwe inzichten.

Welke vorm het inspiratie aanbod krijgt om het verder te ontsluiten, laten we nog open. Te denken valt bijvoorbeeld aan: een bouwrituelen weekend, een spel, een cursus, een gids, presentatie, gastcollege op locatie, expertmeeting of iets anders.

Op basis van gezamenlijke analyse(s) wordt de koers bepaald voor de vorm van het INSPIRATIE AANBOD wat de ontwikkeling van nieuwe bouwrituelen ondersteunt en bekrachtigt.

De basis wordt gevormd door zowel onderzoek als brede ervaring bij de betrokken (netwerk)partners met sociale evenementen en sociaal ontwerpen. De vragen die bij daarbij centraal staan zijn:

- *Hoe kan het de kracht van eeuwenoude bouwrituelen ingezet worden bij hedendaagse erfgoed transformaties?*
- *Waar verschillen op maat gemaakte voortrajecten in bouwrituelen van meer traditionele draagvlak vergrotende inbeddingstrajecten?*
- *Wat zijn belangrijke nieuwe uitgangspunten om met succes een toekomstige transitie (bouw, verbouw, aanleg) van erfgoedlocaties aan te kondigen, te bespreken en omarmd te laten worden door "erfgoedgemeenschappen in de breedste zin des woords"?*
- *Wat zijn de juiste stappen om anderen tot een proces te laten komen dat tot omarming van de op handen zijnde verandering leidt en heersende sentimenten vertaalt in noodzakelijke informatie voor bouwers?*
- *Welke rol speelt inspraak in het proces? Is participatie, als vorm van inspraak, de weg naar acceptatie? -*
- *Waarom zou een proces dat een transitie begeleidt, moeten voldoen?*
- *Welke verschijningsvormen kan een bouwritueel hebben?*
- *Welke verandering is noodzakelijk in de gebruikelijke benadering van voorziene bouwprocessen?*
- *Welke nieuwe werkwijzen bieden bouwrituelen en wat zijn mogelijke resultaten?*
- *Welke ethiek hoort bij een bouwritueel?*

Bij het onderzoek houden we in de gaten voor wie het aanbod bedoeld is: voor iedereen die bouwrituelen wil gebruiken als middel voor participatie bij de transformatie van erfgoedlocaties.

OMVANG = 129 uur onderzoek, eigen kennis, 25 interviews,

- Inventarisatie van kennis en praktijkervaringen
- Cultuurhistorisch onderzoek
- Interviews

DUUR = 3 maanden

9 januari 2025 vindt rondom het Infoloket Bouwrituelen een feestelijk startschot plaats tijdens een publieke kick off met de presentatie van het team en de samenwerkingspartners. Dan start ook het eerste deel van het onderzoek dat eind maart wordt afgerond.

WIJZE VAN UITVOERING = Praktijkgericht onderzoek / Actieonderzoek

Kennis verzamelen week 2 t/m week 8: gedurende deze weken werken we samen aan de uitvoering van het onderzoeksplan. Deze zal eind maart gereed zijn zodat de kennis kan worden getoetst in de ontwikkeling en uitvoering van de casestudies.

Ons collectief van bouwritueelbeoefenaars en onderzoekers starten hun onderzoek vanuit het INFOLOKET Bouwrituelen gehuisvest in het voormalig brugwachtershuisje aan Sluis 0 in 's-Hertogenbosch. Symbolisch van waarde als “een huis voor begeleiders van de overgang”. Dit collectief is gemobiliseerd om kennis over bouwrituelen te delen en op te halen en onderzoek te doen naar het eeuwenoude principe “bouwrituelen”.

We beginnen met het finetunen van de onderzoeksvragen en het opstellen van het definitieve onderzoeksplan onder inspiratie van [REDACTED]. Een inspiratiesessie met [REDACTED] over de kracht van participatie, en de mogelijkheden van het “having to kill your darlings” en een dialoog over diverse “sentimental & technical research “ methoden. Daarbij finetunen we samen nog eens de doelgroep waarvoor we het INSPIRATIE AANBOD willen ontwikkelen. Onze insteek nu is ons te richten op zowel gemeenten, eigenaren, projectontwikkelaars, bouwers van erfgoedlocaties en lokale initiatiefnemers van een participatie initiatief.

Naast de diverse informatie wordt ook de techniek bepaald om tot die informatie te komen. Voorwaarde is een open houding zonder vooringenomen plannen. Het onderzoeksplan, wat we willen gaan uitvoeren, zullen we aan elkaar spiegelen.

Teamleden worden verantwoordelijk voor verschillende onderdelen van het onderzoek. Bepaald wordt wat nuttig is om te onderzoeken. [REDACTED] inspireert met verhalen en een analyse. We bepalen welke concrete data en research we nodig hebben. De taken worden verdeeld. Is ook de deadline (week 8) wanneer de diverse onderzoeksinformatie beschikbaar moet zijn in dropbox/Drive. “Onzelfzuchtig” delen in een Dropbox. Alle informatie is shareware. Het is een eerste vorm van het dynamische dossier dat in het hele traject wordt doorontwikkeld.

- Vertaalslag week 9: Presentatie van de ontdekkingen in de vorm van ruwe materialen, de onbewerkte materialen die iedereen heeft onderzocht. [REDACTED] helpt het team met het interpreteren van de informatie die is verzameld. Tijdens de sessie: ieder start individueel met het rangschikken en interpreteren van hun eigen verzamelde informatie. ‘Hoe kun je de informatie zinvol maken voor toekomstige bouwrituelen? Hoe benutten we de ontdekte informatie in concreet INSPIRATIE AANBOD voor de mensen die aan de slag willen met toekomstige bouwrituelen. En wat is een aantrekkelijke vorm van het INSPIRATIE AANBOD voor de doelgroep. Handelingskracht bestaat immers bij gratie van verbeeldingskracht.
- Aanpak kennisdelen, toetsen en verzamelen week 13 Presentatie aan elkaar van een of meerdere vormen van praktisch Inspiratie AANBOD tijdens de ontwikkeling van bouwrituelen. Met kennisoverdracht van Bouwrituelen en hoe dit te benutten voor de transitie van erfgoedlocaties. Onder begeleiding van [REDACTED] stellen we vast welke kennis we delen, hoe we dat doen, hoe en wat we willen toetsen en wat we voor een kennis nog meer uit de case studies willen halen.

DOELSTELLING = kennisoverdracht

Bouwrituelen weer cultiveren voor erfgoedtransformaties. Bouwrituelen als hulpmiddel weer toe te voegen aan de gereedschapskist van erfgoedparticipatie instrumenten waarbij de focus ligt op dynamische nieuwe vormen van bouwrituelen voor transformaties van erfgoedlocaties.

RESULTATEN = dynamisch dossier ten behoeve van kennisoverdracht

Een eerste aanzet naar INSPIRATIE AANBOD (in een nader te bepalen vorm) wat de ontwikkeling van nieuwe bouwrituelen stimuleert, ondersteunt en bekrachtigt.

Lokale overheid, bouwers en vastgoedpartijen, erfgoedeigenaar, ontwerpers en lokale initiatiefnemers, kartrekkers kunnen met het INSPIRATIE AANBOD al lerende meer ervaring in opdoen, zowel in beleidsvorming als in de uitvoering. Kennis nemen van ervaringen van anderen en dit toepassen in de eigen praktijk.

ACTIVITEIT 2 PRAKTIJKONDERZOEK CASESTUDIE - BOUWRITUEEL ZUSTERFLAT

AARD = kennis delen, toetsen en verzamelen

Het te ontwikkelen van het bouwritueel voor de Zusterflat maakt als "case studie" onderdeel uit van Inspiratie aanbod voor het Faro Uitvoeringsprogramma / RCE. Tijdens een bewonersavond werden bewoners en ook eigenaar Brabant Wonen erg enthousiast over het voorstel om een 'afscheid Zusterflat' te organiseren. Afspraken zijn inmiddels gemaakt; wordt een coproductie tussen Buro Bouwrituelen, Brabant Wonen en de ontwikkelaar Boost Herontwikkeling. Het bouwritueel wordt gefinancierd door Brabant Wonen en Gemeente

Den Bosch popup cultuursubsidie. Met de grootste gebiedsontwikkeling zullen er nog meer overgangsmomenten in het Bloemenkampkwartier volgen. Een spannende tijd voor bewoners. De intentie van de Gemeente Den Bosch, Brabant Wonen is dat er als een soort van rode draad meerdere bouwrituelen met en voor bewoners en betrokkenen wordt georganiseerd tijdens deze grote herontwikkeling.

Dat de verweesde flat nog steeds leeft onder grote groepen (oud) stadsbewoners komt juist tot uiting op het moment dat het onderhevig is aan plannen voor sloop, herontwikkeling en vernieuwing. Ten behoeve van de nieuwbouw van woningen wordt deze zusterflat gesloopt. De transitie van de voormalige zusterflat vraagt om met aandacht een tijdperk af te sluiten. Met eerbied voor bestaande waarden. Om daadwerkelijk collectieve draagkracht te creëren voor de herontwikkeling heb je in deze tijd nieuwe rituelen nodig.

Het beoogd bouwritueel betreft een beleving- en ontwikkelingsproject in 2025 in een fase vlak voorafgaand aan de sloop. Het gaat over het historisch iconisch pand waar iets staat te gebeuren en waar tijdens het beoogd bouwritueel een tijdelijke vrijheid heerst waarin iets mag gebeuren voor en door de burgers. "Het is eventjes van ons allemaal." Hiermee wordt ruimte en een gelegenheid gecreëerd om de verhalen en sentiment over de historische plek (door) te vertellen. Een fundament voor de komende bewoners en gebruikers.

We werken toe naar een (door lokale betrokken oudbewoners zusterflat bedachte en mee uitgevoerde) publieke setting die het mogelijk maakt afscheid te nemen van het erfgoed. Vanuit nieuwsgierigheid naar het inzicht, de verhalen en betrokkenheid van de lokale bevolking en geïnspireerd op het verhaal van de zusterflat zullen we tijdens deze overgangsfase een stimulerend programma opzetten. Met ruimte voor het delen van sentiment en verhalen. Met activiteiten waar bewoners, en mensen die zich verbonden voelen/ herinneringen hebben met de voormalige zusterflat- laten zien hoe je op een persoonlijke en saamhorige manier omgaat met zo'n grote verandering. Met een werkwijze die het extra aantrekkelijk maakt voor ondernemers, bewoners, organisaties om aan te haken en een bijdrage te leveren aan dit bouwritueel voor deze historische erfgoedlocatie. Zodat de waarde van de inzet die burgers, buurtbewoners, ondernemers, organisaties en verenigingen in het project stoppen hoog is. Aankondigingen op het gebouw zelf en doorlopende stortyelling in lokale pers en sociale media vergroten het bereik van deze acties.

OMVANG = Kennis en ervaring uitwisseling. Het dynamisch dossier wordt bijgesteld en aangevuld met nieuwe ervaringen vanuit deze casestudie.

Deelnemers kennisoverdracht: 30 personen.

Mensen die over het bouwritueel lezen in de publiciteit: 40.000 personen

Deelnemers kennis toetsen: 300 - 500 personen die deelnemen aan het bouwritueel

Deelnemers extra kennis verzamelen ervaring bouwritueel: 100 personen.

DUUR = 2 maanden

Dankzij commitment gemeente, eigenaar en ontwikkelaar starten we met praktijktoetsing tijdens de ontwikkeling en uitvoering van dit bouwritueel in de lente 2025. Vandaar dat we kunnen stellen dat uitvoering in 2025 in principe haalbaar is. De voorbereiding en de ontwikkeling duurt 2 maanden. We starten daarmee 1 januari 2025. Kennis die we opdoen wordt meteen meegenomen in het dossier. Kennis wat al in het dossier zit wordt meegenomen in de praktijk. De gebouwen worden in de lente van 2025 gesloopt. Sloopvergunning is inmiddels aangevraagd. Daar kan wel bezwaar op komen. Dan wordt er opgeschoven. Ook mogelijke vertraging of afstel is inclusief en maakt deel uit van dit praktijkonderzoek.

WIJZE VAN UITVOERING = toetsen in de praktijk

De vraag is hoe de sentimenten van de stad benut kunnen worden zodat de herontwikkeling kan plaatsvinden op gedragen grond. Als Collectief zullen we onze kennis delen en ook onze onderzoeksvragen stellen bij de stakeholders in deze praktijkcasus. Omdat we met bouwrituelen echt verandering in de keten willen teweegbrengen focussen we ons op zowel de actieve bewoners/ initiatiefnemers van het bouwritueel als het team (de eigenaar Brabant Wonen, ontwikkelaar Boost herontwikkeling, de ontwikkelpartner Gemeente Den Bosch, de bouwer en de architect). We mobiliseren ook het bouwbedrijf dat de zusterflat heeft gebouwd. We zijn benieuwd welke input het gaat opleveren en hoe dat het ontwikkelingsproces positief gaat beïnvloeden.

Op basis van de praktische ervaringen gecombineerd met de verworven praktijk- en theoretische kennis, zal ons collectief van bouwritueelbeoefenaars de eerder genoemde stakeholders inspireren en begeleiden in de ontwikkeling van het bouwritueel.

De overgangsfase eindigt bij de start van de sloop van de gebouwen. Dus kort voor de definitieve sloop zal het bouwritueel plaatsvinden. Als de sloop wordt uitgesteld schuift ook het bouwritueel op.

Analyse van het sentiment. Dát deel, die schat aan informatie die uit een vooronderzoek van bouwritueel wordt geanalyseerd wat aansluit op het heersende sentiment. Uit analyse en geïnspireerd op ideeën, ontstaat een beeld van welk signaal er nu teruggeven moet worden vanuit de oude zusterflat. Dit vormt de basis van een co-creatie en betrokken burgers die willen bijdragen aan de vormgeving van het bouwritueel. Hiervoor is werkbudget beschikbaar alsook voor advies, hulp en ondersteuning van collectief Bouwrituelen. Zo gaan we in de slot(publieks)manifestatie het heersende sentiment publiekelijk beleefbaar maken om aan een sfeer van openheid, vertrouwen en nieuwsgierige verwachting bij te dragen. En wordt het resultaat van de analyse van het sentiment teruggekoppeld aan de stad inclusief publieke aankondiging. **Een communicatief (kunst)programma**, dat de leefomgeving /erfgoedgemeenschap gaat helpen bij de transitie en dat handvatten biedt bij het omarmen van de veranderingen m.b.t. de Zusterflat. Een kunstproject die de op handen zijnde verandering voelbaar maakt en daarmee het proces voor velen onmiskenbaar in gang gezet.

De erfgoedlocatie wordt hiervoor ingericht als publiek domein, waarbij op technisch gebied rekening gehouden wordt met de status van het pand. Het Collectief biedt ,in een nu nog onbekende vorm, inspiratie en kennisoverdracht en begeleiding bij deze fase. Deelhebbers en deelnemers van het bouwritueel worden bevroegd over hun ervaringen met het bouwritueel.

DOELSTELLING: Een bouwritueel als middel voor positieve participatie. Betrokkenen de mogelijkheid te geven om ook daadwerkelijk betrokkenheid te tonen bij deze erfgoedtransformatie. Met dit bouwritueel leveren we handvatten voor zowel de komende bouwrituelen in het omliggende te ontwikkelen Bloemenkamp kwartier als voor iedereen die overweegt een bouwritueel te mobiliseren bij erfgoedtransformaties. Het doel van dit bouwritueel is het sentiment & de identiteit van de erfgoedlocatie inzichtelijk te maken en vertalen in een setting waar in gezamenlijkheid de staat van tussentijd wordt gemarkeerd als concrete bijdrage aan de ontwikkeling van de plek. Hierdoor worden de sentimenten benut en zorgt de interventie voor “gedragen grond.” Dit iconisch erfgoed beter te ontsluiten voor het grote publiek ten tijde van deze grote transformatie. Zo wordt er geschiedenis geschreven door gezamenlijk betrokkenheid te tonen bij de transformatie.

Het resultaat zal niet alleen actieve betrokkenheid van de burgers tonen, we verzamelen veel kennis over de plek, de waarden, een grote mate van “sence of place”. **Dit bouwritueel is tegelijk een case studie / pilot en bedoeld om handvatten aan te reiken en vernieuwd perspectief voor een democratische samenleving waarin overheden en burgers samen zorg dragen voor erfgoed. Waarbij burgers in deze tussentijd geen deelnemers zijn maar deelhebbers zijn van erfgoed.**

RESULTATEN Dit iconisch erfgoed staat midden in de samenleving. Het **sociaal cultureel bouwritueel**, waarbij burgers actief participeren in de transformatie van dit historische maritiem erfgoed in hun eigen leefomgeving, **wordt uitgevoerd, onderzocht en gemoderniseerd.**

Het bouwritueel wordt in het collectief geheugen van de erfgoedgemeenschap gegrift. Toegevoegde waarde door samen afscheid te nemen van de gebouwen in haar huidige vorm/gebruik en met aandacht een tijdperk af te sluiten.

Het wordt opgenomen in de inspiratiegids bouwrituelen en daarmee de inspiratiebron voor de erfgoedlijn als geheel. De ervaringen en de lessen die we leren van dit Bouwritueel (in de

ogen van de doelgroep en ook het Collectief) worden meegenomen in de finetuning van het definitieve INSPIRATIE AANBOD. We zijn zelfkritisch en zijn er scherp op dat we mogelijke "hallucinaties" uit de resultaten halen.

ACTIVITEIT 3 PRAKTIJKONDERZOEK CASESTUDIE - BOUWRITUEEL CHALLENGE VOOR STUDENTEN

AARD = kennis delen, toetsen en verzamelen

Onderdeel van de testfase van het INSPIRATIE AANBOD is een Challenge Bouwrituelen die wordt uitgezet onder studenten van diverse relevante opleidingen. De eerste contacten zijn inmiddels gelegd. We schrijven de challenge uit en publiceren dit in samenwerking met

diverse relevante opleidingen zoals Reinwardt Academie, de Amsterdam School of Real Estate (MRE), Bestuursacademie Nederland (opleiding omgevingsmanager), HKU (opleiding Built Environment) en de Universiteit voor Humanistiek (celebrantenopleiding). *"Dit mooie project is interessant en relevant voor de Celebrantenopleiding aan de Universiteit voor Humanistiek. De studentenchallenge kan een mooie kans zijn om de inzichten verder te verdiepen in de ontwerpopdracht"*

De challenge is bedoeld als een aanvullende ervaring op de studie, dus e.e.a. dient in de vrije tijd uitgevoerd te worden. Het maakt dus geen onderdeel uit van het Curriculum. Reden is dat we niet geloven in een door school "verplichte" deelname aan de Challenge. Enkel geïnspireerde studenten die uit vrije wil

deelnemen behoren tot de doelgroep.

We lanceren begin 2025 de "Call to Action", een uitnodiging om deel te nemen aan deze Challenge bouwrituelen: ontwerp een bouwritueel voor een (verweesde) erfgoedlocatie uit je eigen leefomgeving. De jury van deze Challenge bestaat uit leden van collectief Bouwrituelen alsook afgevaardigden van de betrokken opleidingen. De student(en) die wint krijgt budget (prijzengeld) om het uit te kunnen voeren alsook gratis advies en ondersteuning tijdens het proces. Lighthouse Fonds heeft een deel van het prijzengeld toegezegd. *"Het is onze manier om inhoudelijke ontwikkeling en innovatie te bevorderen in de vastgoedwereld. We denken overigens graag mee, dus neem vooral contact op als je hier een keer over wilt brainstormen."*

De aard van deze case-studie verschilt met die van de case-studie bouwritueel voor de Zusterflat. Dit maakt het een interessante aanvulling. De Challenge wakkert bouwrituelen aan als burgerinitiatief. Dat moet vervolgens door de eigenaar en ontwikkelaar evt. gemeente van zo'n erfgoedlocatie nog omarmd worden. Daar helpt het Collectief en het Inspiratie Aanbod bij.

OMVANG De doelgroep van de Challenge zijn circa 1.000 studenten. We verwachten dat er 35 meedoen met de challenge. Alle deelnemers van de Challenge krijgen bij interesse gratis het INSPIRATIE AANBOD aangeboden en een ticket voor het symposium.

Uit de inzendingen kiezen we er een initiatief uit die mee gaat doen aan het praktijkonderzoek en werkbudget krijgt om het bouwritueel uit te voeren. Anders als bij de zusterflat gaan we bij deze challenge in eerste instantie ervan uit dat de deelnemende studenten geen ervaring hebben met het organiseren van bouwrituelen. Om eea haalbaar te maken is de schaalgrootte van het burgerinitiatief daar op gebaseerd. Het gaat over een

kleinschalig bouwritueel waar iedereen uit de buurt voor wordt uitgenodigd. Moeilijk in te schatten, maar we moeten het inschatten. Dus gaan we uit van 120 personen die fysiek ook echt deelnemen en wederom duizenden dorp- of stadsgenoten die het bouwritueel volgen vanuit interesse.

Tijdens de ontwikkeling en uitvoering van het burgerinitiatief zal de publiciteit erover en de aankondiging aan het pand (midden in de stad) zelf, duizenden mensen op de hoogte brengen en laten meegenieten.

Note: Het ligt aan de aard van de inzendingen, maar op dit moment hebben we budget voor het mogelijk maken van een enkel bouwritueel. Dat zou betekenen dat een initiatief wordt geselecteerd. We zijn wel actief om de komende maanden meer funding te regelen zodat we twee initiatieven voor bouwrituelen mogelijk kunnen maken vanuit deze challenge. Zodat beide case studies kunnen meenemen als extra praktijkonderzoek.

DUUR = jaar

De Challenge wordt uitgeschreven in januari. Studenten kunnen tot half maart een erfgoedlocatie aandragen waar ze graag een bouwritueel voor willen ontwikkelen. Eind maart vindt door de jury de selectie plaats. Tussen april t/m december zal de ontwikkeling en uitvoering van het bouwritueel plaatsvinden met behulp van het INSPIRATIE AANBOD van het Collectief. Kennis over bouwrituelen wordt gedeeld en getoetst, alsook nieuwe kennis wordt verzameld in de praktijk.

WIJZE VAN UITVOERING = toetsen in de praktijk

Samen met het Lighthouse Fonds en met hulp van de juryleden, stellen we een aantrekkelijke CALL TO ACTION op (online en ook op posters) en roepen we studenten op om mee te doen aan de Challenge. Ze kunnen op een speciale online pagina de concept inspiratiegids inzien (geen download) om ideeën en kennis op te doen. Via een invulformulier moeten ze een foto uploaden van de erfgoedlocatie, locatiegegevens en hun betrokkenheid met het bouwwerk beschrijven. Ook de urgentie voor een bouwritueel moet aantoonbaar zijn. Hen wordt gevraagd een eerste idee te omschrijven van een bouwritueel voor de betreffende locatie. E.e.a. onderbouwd.

Praktisch wordt ook e.e.a. gekaderd. Zo dient de eigenaar van de aangedragen erfgoedlocatie mee te werken en goedkeuring te verlenen aan het bouwritueel. Ook zal het bouwritueel in 2025 moeten worden uitgevoerd. Zodat we de ervaringen op kunnen nemen in het INSPIRATIE AANBOD en e.e.a. op inhoud kunnen aanscherpen.

Na de selectie wordt er op een feestelijke wijze bekendheid aan gegeven. De winnaar krijgt budget en begeleiding/inspiratie vanuit het Collectief van bouwrituelen beoefenaars om het te ontwikkelen en uit te voeren. We geven o.a. inspiratie hoe je een community kan bouwen rondom een erfgoedlocatie van mensen die zich betrokken voelen bij het gebouw. We houden deze doelgroep op de hoogte met toekomstige activiteiten. Als er initiatiefnemers zijn die erg graag begeleiding willen bij de ontwikkeling van een bouwritueel, zullen we ze op vrijwillige basis helpen met het vinden van funding daarvoor.

DOELSTELLING = is om de nieuwe generatie / studenten van relevante studies enthousiast te krijgen voor bouwrituelen en ook hun ervaring mee te nemen in het nieuw ontwikkelde INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN.

RESULTATEN een tweede case-studie waarmee we ons Inspiratie Aanbod inhoudelijk en qua vorm finetunen en verrijken. Het dynamische dossier is nu klaar voor de vertaalslag.

ACTIVITEIT 4 SAMENSTELLEN INSPIRATIE AANBOD

AARD = creatie

We nemen de tijd om de vertaalslag te maken van alle in de praktijk getoetste en gedocumenteerde kennis over bouwrituelen te vertalen naar een passende en inspirerende vorm. Insteek is deze gratis beschikbaar te stellen aan initiatiefnemers en geïnteresseerden in Nederland.

Een eerste vorm van kennisoverdracht is al wel bekend. Dat is het **symposium** waarvan het programma en inhoud in gezamenlijkheid bepaald zal worden door het Collectief en de partners.

Doelgroepen

Het dynamische INSPIRATIE AANBOD is interessant en inspirerend voor een uiteenlopende doelgroep van beleidsmedewerkers, architecten, erfgoed eigenaren tot particuliere initiatiefnemers en betrokken bewoners.

Voorbeelden: en geïnteresseerde erfgoed beleidsmedewerker van Gemeente Gorinchem die betrokken is bij de herontwikkeling van industrieel erfgoed waar men te maken heeft met een bezwaarmaker, voor de eigenaar van een verweesde erfgoedlocatie uit Amsterdam, voor een architect met een opdracht voor een herontwikkeling van industrieel erfgoed in Utrecht, voor het studentendispuut in Nijmegen die na 60 jaar traditie hun dispuutshuis moeten verlaten, voor een betrokken medewerker van een gevangenis die gesloopt gaat worden, voor een aannemer die een tender wil winnen met passende participatie voor de herontwikkeling van een voormalig zwembad in Hilvarenbeek, voor een eigenaar van een winkelpand waar vroeger een kerk had gestaan die er nu woningen wil gaan bouwen, voor burens van een leeg brugwachtershuisje in Limburg, voor erfgoed specialisten die zich buigen over het toekomstbestendig maken van het oude stadhuis van Klundert, voor een bouwer die een 100 jaar oude brug moet slopen, voor een adviseur van provinciale ondersteuningsorganisaties n die mensen uit haar werkomgeving tipt over bouwrituelen en info wil delen over gratis Inspiratie Aanbod.

OMVANG = vorm van kennisdeling dynamisch dossier DUUR = We nemen begin 2026 een maand de tijd voor om een definitieve vertaalslag te maken van het dynamische dossier naar (een) inspirerende vorm(en). Het dossier is dan ook klaar om met een campagne verspreid te worden.

DOELSTELLING = positieve participatie

We hebben als doel dat deze creatie bijdraagt aan positieve participatie in transitie met erfgoed door bouwrituelen. Belanghebbenden, initiatiefnemers en anderen hebben een bron om zich te laten inspireren en ervan te leren.

RESULTATEN = Het dynamisch dossier wordt gebruikt en aangevuld. Kennis over bouwrituelen wordt gedeeld en is up to date.

ACTIVITEIT 5 LANCERING INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN SYMPOSIUM

AARD = kennisoverdracht

Het betreft een symposium in Het Groot Tuighuis georganiseerd met kennis van het FARO initiatief. Kennisuitwisseling over nieuwe bouwrituelen, voor geïnteresseerden. Geheel gefaciliteerd door Erfgoed 's-Hertogenbosch. Er wordt ook aandacht geschonken aan bouwrituelen uit het verre verleden. Het onderzoek en de case studies worden uitgebreid toegelicht en het podium wordt gegeven aan relevante praktijkvoorbeelden en gelieerde onderzoeken. Het INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN zal via het "INFOLOKET BOUWRITUELEN" breed beschikbaar worden gesteld, om de brede erfgoedsector te ondersteunen. Een deel van het

aanbod zal gratis beschikbaar zijn.

Promotie van het INSPIRATIE AANBOD en symposium zal plaatsvinden via erfgoedinstellingen, een aantal evenementen zoals PROVADA en bijeenkomsten georganiseerd door erfgoedhuizen, vastgoedclubs, support organisaties van burgerinitiatieven, diverse platforms en onderwijsinstellingen.

De precieze doelgroep wordt duidelijk n.a.v. de case studies. De afspraken daarvoor gaan we vervolgens concretiseren. De insteek is presentatie/gastcollege/expertmeeting waarna we in gesprek gaan met de deelnemers.

OMVANG Bereik promotiecampagne INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN & Symposium naar schatting >5.000 personen oa via netwerk deelnemende partners en Collectief. Symposium zelf: 200 personen. We maken ook een podcast over de ontdekkingen tijdens het onderzoek en de introductie van het INSPIRATIE AANBOD, daar zullen naar verwachting >250 personen naar luisteren is de verwachting.

DUUR De definitieve vormgeving van het **INSPIRATIE AANBOD** wordt december 2025 & januari 2026 afgemaakt. In 2026 wordt in maart het symposium georganiseerd, daar wordt het IAB geïntroduceerd. Twee maanden voorafgaand aan dit symposium start een promotiecampagne hiervoor. **De podcast** zal ook rond het symposium worden gepubliceerd. Na het symposium gaan we spreken over het FARO initiatief en toeren we langs diverse evenementen en bijeenkomsten. Waarvan een aantal zich al heeft aangemeld (Provada, Erfgoed Brabant, Universiteit voor Humanistiek, SAXION Deventer). Als ambassadeurs promoten leden van het Collectief het INSPIRATIE AANBOD en het inzetten van bouwrituelen.

WIJZE VAN UITVOERING Het symposium wordt begin maart 2026 georganiseerd. Samen met Erfgoed Brabant en Erfgoedafdeling 'Gemeente 's- Hertogenbosch organiseren we dit symposium rondom de lancering van het INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN / FARO uitvoeringsprogramma.

Het Groot Tuighuis wordt gratis beschikbaar gesteld inclusief AV-apparatuur en koffie/thee. Ook krijgen we hulp op gebied van communicatie cq ontwerpen en vormgeven van een

wervingscampagne. Deze campagne start net voor de herfstvakantie met een save the date. De Podcast wordt onderdeel van de **promotiecampagne** voor het INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN, voor deelname aan het symposium. [REDACTED], die de gehele expeditie op alle vlakken vrij commentaar heeft gegeven en opbouwend mee heeft meegedacht, zal initiatiefnemer [REDACTED] interviewen over het INSPIRATIE AANBOD. We maken zelf een podcast en ook wordt samenwerking gezocht met podcast makers zoals de jonge Carlijn Bergshoeff (Onbeperkt omgevingsmanagement). Die verspreiden we met het symposium.

Promotie in nieuwsbladen en publicaties van heemkundekringen, erfgoedhuizen, gemeenten, FIEN (Federatie Industrieel Erfgoed Nederland), de Erfgoedstem, Vastgoedmarkt, Vastgoedjournaal, Vastgoednieuws, herbestemming.nl, architectuur platforms en meer.

Stichting Weeshuisjes heeft een abonnement op collectiebeheerplatform Brabant Cloud en kennisoverdracht over het onderzoek van bouwrituelen uit het verleden wordt geplaatst op Brabant Cloud.

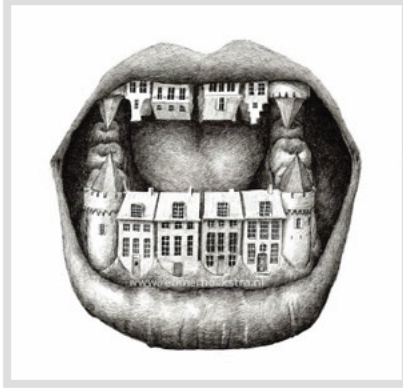
DOELSTELLING Nieuwe bouwrituelen toevoegen aan de gereedschapskist van erfgoedparticipatie. Kennisdeling alsook het aanjagen van hedendaagse bouwrituelen.

RESULTATEN Het INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN (en ook het symposium) dient als impuls voor actieve co-creatie en biedt handvatten voor betrokkenen bij erfgoedtransities. Het schetst antwoorden op gestelde vragen, met beelden en verhalen van inspirerende voorbeelden van bouwrituelen. Handelingskracht bestaat immers bij gratie van verbeeldingskracht. Lokale overheden, bouw en vastgoedpartijen, erfgoed eigenaren, ontwerpers, makers, erfgoedgemeenschappen, bewoners en gebruikers kunnen hiermee al lerende meer ervaring opdoen, zowel in beleidsvorming als in de uitvoering. Wens is dat het aanbod leidt tot meer support voor burgerinitiatieven en bouwrituelen. en de erfgoed en vastgoedwereld daar meer voor open staat.

In het kader van het FARO uitvoeringsprogramma gaan we uit van een eenmalige gratis uitvoering van het INSPIRATIE AANBOD in 2026, aansluitend aan de lancering ervan. Wellicht dat het in de toekomst nodig is een bijdrage van afnemers te vragen om dit document dynamisch te houden en te kunnen onderhouden.

ACTIVITEIT 6 UITDELEN /UITVOEREN GRATIS INSPIRATIE AANBOD BOUWRITUELEN - INFOLOKET BOUWRITUELEN

AARD = kennis delen / kennis verzamelen

We zien onszelf (het groeiend Collectief van bouwrituelen beoefenaars) ook als onderdeel van de beoogde verandering. Na afloop van de verkenning (onderzoek en praktijkonderzoek) herdefiniëren we dan ook onze rol hierin. Individueel en als collectief. Daar hoort ook bij dat Infoloket Bouwrituelen een nieuwe betekenis krijgt die we in gezamenlijkheid vaststellen.

We verwachten dat door het FARO initiatief een groeiend Collectief zal vormen van bouwrituelen beoefenaars. De insteek van dit initiatief op moment van schrijven is niet alleen INSPIRATIE AANBOD te genereren en uit te voeren

maar ook een **community te bouwen met kennisuitwisseling**. We denken dat we in 2025 en 2026 uitgroeien tot een Collectief van 20 betrokken bouwrituelenbeoefenaars die bijdragen aan het uitdragen van het door ons ontwikkelde FARO Uitvoeringsprogramma onderdeel.

OMVANG Afname INSPIRATIE AANBOD Bouwrituelen in 2026 : 500 keer

DUUR Doorlopend geopend na afloop van dit traject.

WIJZE VAN UITVOERING

Het Collectief draagt zorg voor de uitvoering van het Inspiratie Aanbod Bouwrituelen. Op moment van schrijven bestaat het collectief uit [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED].

DOELSTELLING Kennisdeling en actualisering van kennis alsook het aanjagen van hedendaagse bouwrituelen.

RESULTATEN INFO LOKET als distributeur en ambassadeur van het FARO Uitvoeringsprogramma initiatief. De rol van Infoloket Bouwrituelen wordt dus nog wel herijkt. De bedoeling is vooralsnog dat de uitvoering, verspreiding en promotie van het INSPIRATIE AANBOD symposium, podcast(s), lezingen/presentaties door het Infoloket Bouwrituelen wordt verzorgd die het huis is voor een groeiende community voor bouwrituelenbeoefenaars.